

Motion till riksdagen 2025/26:4003

av **Håkan Svenneling m.fl. (V)**

med anledning av skr. 2025/26:90 Nordiskt samarbete 2025

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen tillsammans med de övriga nordiska regeringarna bör se över det nordiska dubbelbeskattningsavtalet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att den nordiska integrationen ska öka och för att gränshinder ska tas bort och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för utökad nordisk samverkan för framtida landsbygdsutveckling och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för ett integrerat Norden med så få hinder som möjligt mellan de länder som är medlemmar i EU och de som inte är det och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en hållbar nordisk livsmedelsstrategi i syfte att öka självförsörjningsgraden och minska beroendet av import i de enskilda länderna och i Norden som helhet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en nordisk pilotstudie där naturbruksgymnasier producerar beredskapslivsmedel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom det nordiska samarbetet ska verka för att utveckla de gränsöverskridande järnvägarna och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nordiskt ministerråd för infrastruktur bör inrättas och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom det nordiska samarbetet ska verka för ett förbud mot försäljning av nya bilar som drivs med fossila bränslen efter 2030 och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör söka samarbete med de andra nordiska länderna för att etablera en gemensam syn på försvarsindustrin i Norden och i EU och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till och driva på för att Norden ska vara en kärnvapenfri zon och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säga upp DCA-avtalet med USA och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för ökat samarbete mellan de nordiska länderna i syfte att stärka rätten till asyl och familjeåterförening och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör agera för att de nordiska länderna hittar en gemensam strategi för att möta attackerna mot neddragningar i biståndet och stödet till jämställdhet, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) och hbtqi-rörelsen och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på för att de nordiska länderna ska avsätta 1 procent av BNI i bistånd och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör utreda hur subventionerade aborter för utländska kvinnor ska kunna erbjudas inom ramen för utländska kvinnors aborträtt och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör arbeta för att de nordiska länderna ska erkänna Palestina och Västsahara som självständiga stater och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att de nordiska länderna gemensamt arbetar för att förhindra att nordiska företag

investerar i verksamheter på ockuperad mark oavsett land och tillkännager detta för regeringen.

1 Inledning

Samarbetet i Norden är av särskild betydelse för Sverige. Vi är varandras grannländer och har delvis en gemensam historia och en snarlik samhällsstruktur. Vi har många gemensamma angelägenheter, inte minst då många svenskar har anhöriga i de andra länderna eller själva har bott, arbetat eller studerat där. De nordiska länderna hamnar ofta högt i rankingar jämfört med andra länder vad gäller sådant som ekonomisk jämlikhet, jämställdhet mellan män och kvinnor och pressfrihet. Sverige och de övriga länderna i Norden står inför liknande konsekvenser när klimatet förändras och vi delar i många avseenden samma säkerhetspolitiska utgångspunkter. Ett nära samarbete med våra nordiska grannländer är önskvärt inom en rad områden, inte minst inom klimat- och miljöfrågor.

Det säkerhetspolitiska läget är föränderligt. Klimatförändringarna och Arktis betydelse för stormakterna påverkar de nordiska länderna. Donald Trumps militära hot mot Grönland och Danmark är allvarligt och markerar vikten av att länderna i Europa och i Norden måste ansvara för sin egen säkerhet. Europa behöver lösgöra sig från kopplet som den s.k. transatlantiska länken innebär.

Nordens statsministrar har sagt att Norden ska vara världens mest integrerade region 2030. Vänsterpartiet delar den synen, men det måste också betyda något i praktiken. Vi ser en stor potential i att utveckla det nordiska samarbetet över landsgränserna. Vi vill utveckla en nordisk samverkan inom regionalpolitiken, framför allt med våra grannländer Norge, Danmark och Finland. Vi har mycket gemensamt och skulle alla tjäna på att utveckla samarbetet inom ett flertal områden såsom klimat, infrastruktur, säkerhetspolitik, forskning, kapitalförsörjning för landsbygden, finansiella system, hållbar livsmedelsproduktion, arbetsmarknad, utbildning och service. Vänsterpartiet ser också positivt på regionala lösningar för att underlätta för de som bor och arbetar i gränsregionerna. Vi föreslår därför att detta utreds, bl.a. genom att man ser över gemensamma avtal mellan de nordiska länderna som berör detta område.

Regeringen bör tillsammans med de övriga nordiska regeringarna se över det nordiska dubbelbeskattningsavtalet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vi vill låta utreda en gemensam nordisk kompetensbank för de lokala banker som finns i Norden för att stärka landsbygdsutvecklingen och finansieringen av nya jobb och företag samt för att öka bankkonkurrensen.

Regeringen ska verka för att den nordiska integrationen ska öka och att gränshinder ska tas bort. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör verka för utökad nordisk samverkan för framtida landsbygdsutveckling. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I EU går alltid den inre marknadens intressen framför miljön, arbetsrätten, folkhälsan och konsumentintressena. Vänsterpartiet vill att de nordiska länderna agerar gemensamt inom EU för att kunna ha en större påverkan. Vi vill inte att det ska resas nya hinder för handel eller studentutbyte eller möjligheten för våra medborgare att bo och arbeta i varandras länder.

Sverige ska arbeta för ett integrerat Norden med så få hinder som möjligt mellan de länder som är medlemmar i EU och de som inte är det. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

2 Klimat och miljö

De nordiska länderna står inför likartade klimat- och miljöproblem. Den ökande temperaturen märks särskilt tydligt i polarområdena och det finns många tecken på att djur och natur redan är under stor press. Forskare varnar för att medeltemperaturen vid Arktis ökar mellan två och tre gånger så snabbt som för resten av planeten.

I de mer tätbefolkade delarna av Norden finns det få områden kvar med ursprunglig natur. Enligt SMHI riskerar jordbruket att drabbas negativt med minskad vattentillgång och större risk för skadeinsekter och svampangrepp. Skogsnäringen riskerar att få träd och skogar med sämre kvalitet och rennäringen hotas av att det blir svårare för renarna att komma åt mat. Redan i dag leder översvämningar och ökade vattennivåer i älvar och längs kuster till negativa effekter på infrastruktur och byggnader runt om i Norden. Internationella samarbeten är en förutsättning för att stanna vid en hanterbar temperaturökning.

Livsmedelsproduktionens påverkan på klimatförändringarna när det gäller såväl produktion som transporter är väl känd. En ökad självförsörjningsgrad skulle göra oss bättre rustade vid kriser och extremväder samt minska vårt importberoende. Det skulle

dessutom även ge oss förutsättningar att stärka både produktion och konsumtion av hållbar mat, dvs. mat som i större utsträckning är växtbaserad, närproducerad, ekologisk och på sikt fossilfri. Självförsörjningsgraden av livsmedel varierar i de nordiska länderna, inte bara på grund av de olika geografiska förutsättningarna. Medan Sverige bara producerar hälften av allt vi äter är motsvarande andel för Finland 80 procent.

Regeringen bör ta initiativ till en hållbar nordisk livsmedelsstrategi i syfte att öka självförsörjningsgraden och minska beroendet av import i de enskilda länderna och i Norden som helhet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet vill se försök med regionala center för fossilfritt producerade beredskapslivsmedel i syfte att återupprätta försörjningsberedskapen. Vi föreslår att en pilotstudie ska genomföras där naturbruksgymnasier testat att producera beredskapslivsmedel löpande på ett hållbart sätt baserat på de lokala kretsloppen, gärna med våra grannländer.

Regeringen bör ta initiativ till en nordisk pilotstudie där naturbruksgymnasier producerar beredskapslivsmedel. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ett varmare klimat riskerar att leda till fler bränder och översvämningar. Ett ökat antal kriser och olyckor riskerar att bli övermäktigt för kommunerna och räddningstjänsten att hantera. Vänsterpartiet ser positivt på ett utökat samarbete mellan räddningstjänsterna i Norden. Det kan bl.a. handla om bränder och andra naturkatastrofer, eller om fjäll- eller sjöräddning.

2.1 Hållbara transporter och infrastruktur

Den 19 mars 2026 presenterade Klimatpolitiska rådet sin årliga rapport. Rapporten går till hård kritik mot regeringens samlade politik med avseende på klimatmålen. Sverige ser varken ut att nå de nationella klimatmålen till 2030 och 2040 eller EU-åtagandet för ESR-sektorn till 2030. Rådets bedömning är sammantaget att ”politiken under mandatperioden har varit otillräcklig och försämrat möjligheterna att nå klimatmålen.” Även OECD:s granskning av det senaste decenniets klimatpolitik i Sverige, *OECD Environmental Performance Reviews: Sweden 2025*, sågar den nuvarande politiken.

Förutom ökad användning av el och förnybara drivmedel krävs åtgärder för ett transporteffektivare samhälle. Det kräver att statliga investeringar och styrmedel syftar till att främja hållbara och effektivare transporter av personer och gods. Det innebär inte minst omfattande investeringar i järnväg. På nordisk nivå betyder det framför allt att

järnvägen behöver byggas ut för att minska flygtransporternas utsläpp. Gränsöverskridande tåglinjer behöver utvecklas, tillsammans med nattåg och väl fungerande biljettsystem som är enkla att använda för den enskilda resenären. Ur svenskt perspektiv gäller det framför allt sträckorna Oslo–Stockholm, Oslo–Göteborg–Köpenhamn och Sundsvall–Östersund–Trondheim och framför allt godstrafiken Malmbanan/Ofotbanen mellan Luleå och Narvik samt en ny järnväg Svappavaara–Kaunisvaara. Finland har en annan spårbredd än övriga nordiska länder, men i Haparanda finns goda möjligheter till överflyttning av både persontrafik och gods. En ny fast förbindelse för järnvägen mellan Sverige och Danmark utreds just nu och kan bli en viktig länk i att binda samman Nordens infrastruktur.

I skrivelsen nämns hur det nordiska samarbetet under 2025 har utvecklats i frågor om beredskap och civilt försvar som rör gränsöverskridande transportinfrastruktur och transporter. Vänsterpartiet menar att det är ett angeläget arbete. Fungerande kommunikationer är ytterst en totalförsvarsfråga.

Sverige ska inom det nordiska samarbetet verka för att utveckla de gränsöverskridande järnvägarna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Tidigare fanns ett nordiskt ministerråd för transport där infrastrukturministrarna möttes. Kommunikationer, transporter och infrastruktur är viktiga för tillväxt och välbefinnande. Den här typen av investeringar är också mycket långsiktiga varför samarbete och koordinering är en styrka. Nordiska rådet har, från parlamentariskt håll i Nordiska rådet över parti-, block- och nationsgränser, gång på gång påpekat behovet av ett ministerråd för trafik-, transport- och infrastrukturfrågor. Vi beklagar att regeringen inte hört sammat detta. En välfungerande nordisk infrastruktur som baserar sig på fri rörlighet har stor betydelse för vår tillväxt, inte minst i gränsregionerna.

Ett nordiskt ministerråd för infrastruktur bör inrättas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Läs mer i vår motion *Transporteffektivt och hållbart samhälle* (mot. 2025/26:2780) och i vår motion med anledning av proposition 2024/25:28 *Vägen till en pålitlig transportinfrastruktur – för att hela Sverige ska fungera* (mot. 2024/25:3234).

För att Sverige ska kunna genomföra en omställning till fossilfria vägtransporter behövs ytterligare åtgärder i närtid. Från 2035 kommer nybilsförsäljning av fossildrivna bilar bli förbjudet inom EU, det beslutades 2022. Enligt uppgifter så planerar EU-kommissionen även ett nytt förbud som kan träda i kraft redan 2030 och som gäller

inköp av tjänstebilar och hyrbilar. Syftet är att öka omställningstakten och påskynda fordonsflottans omställning.

Även Klimatpolitiska rådet anser att ett stoppdatum för försäljning av fossila drivmedel kan kompletteras med att i närtid införa ett formellt krav om att nya bilar som säljs ska kunna drivas på ett fossilfritt drivmedel (inklusive el) eller på ett bränsle med hög inblandning av biodrivmedel. Vänsterpartiet anser att Sverige bör införa ett förbud mot försäljning av nya bilar som drivs med fossila bränslen efter 2030. Som en konsekvens av försäljningsförbudet bör inte heller fossilt drivna bilar importeras till Sverige efter 2030.

Sverige ska inom det nordiska samarbetet verka för ett förbud mot försäljning av nya bilar som drivs med fossila bränslen efter 2030. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

För vidare läsning om våra förslag som rör fossilfria transporter på svensk nivå, se vår motion med anledning av proposition 2024/25:28 *Vägen till en pålitlig transportinfrastruktur – för att hela Sverige ska fungera* (mot. 2024/25:3234) och vår motion med anledning av skrivelse 2023/24:59 *Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll* (mot. 2023/24:2815) samt *Transporteffektivt och hållbart samhälle* (mot. 2025/26:2780).

2.2 Östersjön

Östersjön har världens största områden av döda bottnar och där djupvattnet har permanent syrebrist. Havs- och vattenmyndigheten (HaV) konstaterar att trots ett omfattande och långvarigt åtgärdsarbete för en bättre havsmiljö finner man fortfarande många tecken på att miljötillståndet i Nordsjön och Östersjön inte är tillfredsställande. De största problemen är kopplade till övergödning, farliga ämnen, fysisk exploatering och fiske. Torsken i Östersjön är nära en kollaps. Det totala beståndet är mycket litet och individerna blir alltmer småväxta och i sämre skick. Vänsterpartiet anser att det under lång tid, trots starka signaler från forskare, brustit i åtgärder för att förbättra situationen för arten. Vi har bl.a. föreslagit att det införs ett trålfiskestopp för torsk i hela Östersjön grundat på försiktighetsprincipen, då Östersjön som ekosystem är påtagligt sargad. Vi har också tryckt på för att Sverige och Finland gemensamt ska införa förbud för trålfiske på strömming i Ålands hav och sydvästra Bottenhavet i lämplig omfattning för att stärka det ekologiska systemet och småskaliga kustfisket. Det är helt nödvändigt med samarbete mellan Östersjöländerna för att komma till rätta med

de allvarliga miljöproblemen i Östersjön. Se vår motion *Hållbart och rättvist fiske* (mot. 2024/25:1928) och vår motion med anledning av proposition 2023/24:156 *Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske* (mot. 2024/25:56), samt *Biologisk mångfald* (mot. 2025/26:2784).

3 Nordiskt försvarssamarbete

I skrivelsen beskrivs det nordiska försvarssamarbetet Nordic Defence Cooperation, Nordefco. Vänsterpartiet ser positivt på ett ökat nordiskt samarbete mellan de nordiska länderna. Där kan Nordefco spela en roll.

Vänsterpartiet är emot att Sverige gick med i Nato. Natomedlemskapet är nu dock en verklighet, och mycket av det svenska försvarets verksamhet kommer att ha en koppling till Nato. Vänsterpartiet anser att det även i fortsättningen måste vara Sveriges egen försvarsförmåga som ska stå i centrum för den svenska försvarsplaneringen, men också att Sverige ska vara en aktiv samarbetspartner med våra nordiska och baltiska grannländer. Vi ska ta ett gemensamt ansvar för försvaret av Östersjön, Västerhavet, Nordsjön och Arktis, tillsammans med våra grannländer. Det är detta, och inte operationer i länder långt bort, som ska vara den svenska prioriteringen. Det är samtidigt viktigt att Sverige framöver inte bara ser till Natos arbete och områden, utan att vi även framöver deltar i lämpliga FN-insatser för att globalt bidra till fred och säkerhet.

Det finns en överhängande risk att större och starkare länder också blir de som får sätta agendan när det kommer till försvars- och säkerhetspolitiska frågor i EU. Det gäller även försvarsindustrin. För att inte Sverige ska hamna i bakvattnet krävs en tydlig och stark agenda för vad vi vill med försvarsindustrin i Sverige såväl som EU. Vi ser positivt på en tätare samverkan kring materiel- och försvarsindustrifrågor mellan de nordiska länderna i Nordefco.

Sverige bör söka samarbete med de andra nordiska länderna för att etablera en gemensam syn på försvarsindustrin i Norden och i EU. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Läs mer i vår motion med anledning av skr. 2024/25:193 *Försvarsindustristrategi för ett starkare Sverige – innovation, produktion och samarbete* (mot. 2025/26:54).

3.1 Kärnvapenförbud i Norden

I och med Sveriges inträde i Nato den 7 mars 2024 förändrades i praktiken den svenska hållningen till kärnvapen. Kärnvapen är en bärande del av Nato, och Nato är en kärnvapenallians i bemärkelsen att amerikanska kärnvapen utgör den yttersta garantin för de allierades säkerhet. Ett medlemskap i Nato innebär ett åtagande till organisationens kärnvapendoktrin.

Sverige hade från början kunnat vara tydlig med att vi inte kommer att tillåta kärnvapen på svenskt territorium. I den nu aktuella propositionen skriver regeringen i stället: ”Sverige står fullt ut bakom Natos kärnvapenpolicy”.

Vänsterpartiet har återkommande föreslagit att Sverige ska sätta upp förbehåll om kärnvapen, något som både den socialdemokratiska och den moderatledda regeringen med stöd av Sverigedemokraterna avvisat. Våra grannländer Danmark och Norge gjorde t.ex. uttalanden om kärnvapen i samband med att respektive land anslöt sig till Nato och i samband med sina länders respektive DCA-avtal. Vänsterpartiet beklagar att regeringen inte gjorde några sådana markeringar i samband med anslutningsförfarandet. Vänsterpartiet är emot att svenska förband ska delta i övningsverksamhet som kan inkludera moment med kärnvapen. Vänsterpartiets ståndpunkt är att Sverige aldrig ska vara med och planera för, förbereda för eller öva på att använda kärnvapen och att Sverige därmed inte ska delta i Natos Nuclear Planning Group (NPG).

I början av 2026 öppnade Frankrike för samtal i syfte att fördjupa samarbetet kring kärnvapen med åtta europeiska länder, däribland Sverige. Vänsterpartiet är mycket kritiska till att statsminister Ulf Kristersson har tackat ja till att delta i sådana samtal. I vår motion med anledning av skr. 2025/26:115 *Verksamheten i Europeiska unionen under 2025* ställer vi krav på att Sverige inte ska delta i kärnvapensamarbeten med andra europeiska länder och därför bör tacka nej till alla eventuella förberedelser för den typen av samarbeten.

Vänsterpartiet anser att Norden helt och hållet borde vara en kärnvapenfri zon och att Sverige borde anta en lagstiftning om förbud mot kärnvapen på svenskt territorium.

Regeringen bör ta initiativ till och driva på för att Norden ska vara en kärnvapenfri zon. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Läs mer i vår motion *Ett kärnvapenfritt Sverige* (mot. 2024/25:55) och i vår motion *Säkerhetspolitik för en fredligare värld* (mot. 2025/26:2368).

3.2 Grönland

Redan under sin första mandatperiod meddelade USA:s president Donald Trump att han ville köpa Grönland. Under sin andra mandatperiod har han hotat med strafffullar mot Danmark och uttalat att han inte utesluter militära åtgärder om han inte får som han vill. Det skärper läget betydligt. Trump visar en fullständig arrogans mot internationell rätt och mot grönländarnas självbestämmande. Den grönländska valrörelsen i mars 2025 visade ett tydligt missnöje med Trumps planer och ett stöd för öns självständighet. Grönland är inte till salu.

I juni 2024 godkände Sveriges riksdag det s.k. DCA-avtalet, ett militärt avtal som ger USA rätten till amerikansk närvaro på 17 militära baser runt om i Sverige. Avtalet saknar helt garantier för att amerikansk militär inte ska föra in kärnvapen på svenskt territorium.

Vänsterpartiet varnade då för riskerna med avtalet om Trump skulle komma att bli president. Regeringen viftade nonchalant undan frågan. Nu står vi inför att en auktoritär och nyckfull president med högerextrema vänner som har makt över Sveriges nationella suveränitet. Statsminister Ulf Kristersson har visat stöd för Danmarks och Grönlands självbestämmande. Det är bra, men får närmast betraktas som en självklarhet för en nordisk statschef. Annars är regeringen påtagligt tyst om Trumps imperialistiska ambitioner.

Med Trump som president utgör USA ett direkt militärt hot mot våra grannländer Danmark och Grönland. Sveriges militära samarbeten ska öka tryggheten för svenska medborgare och säkerheten i vårt närområde, inte tvärtom. Den svenska regeringen måste skicka en tydlig markering till Trump och till omvärlden.

Regeringen bör säga upp DCA-avtalet med USA. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Läs mer i vår motion *Uppsägning av DCA-avtalet med USA* (mot. 2025/26:102).

3.3 Arktis

I skrivelsen beskrivs hur de nordiska ländernas samarbete för ett stabilt och hållbart Arktis har fortsatt. Norrbotten och Västerbotten ligger i Arktis och Arktis är att betrakta som vårt lands absoluta närområde. Klimatförändringar, miljöhot och säkerhetspolitiska konflikter i Arktis kommer därför att ha direkt påverkan på vårt land. Vänsterpartiet vill ta fasta på hur säkerhetspolitiska spänningar kan omsättas i ömsesidigt samarbete. De nordiska ländernas samarbete kring Arktis är därför mycket angeläget. Regeringen har

aviserat en kommande skrivelse om Arktis under våren 2026. I vår kommande motion på den skrivelsen utvecklar vi vår politik för Arktis.

4 Respekt för mänskliga rättigheter

4.1 Ett värdigt flyktingmottagande

Flera nordiska länder, däribland Sverige, har medvetet försvårat för människor att använda sin rätt att söka asyl. Det är en farlig utveckling som äventyrar asylrätten och respekten för andra grundläggande mänskliga rättigheter. Det är fel väg att gå. Svaret på flyktingsituationen i världen behöver tvärtom handla om att arbeta tillsammans. Det behöver ske på olika nivåer – i Norden, i Europa och i FN. I stället för att tävla om vilket land som kan ge dem som är på flykt sämst villkor vill vi att de nordiska länderna agerar för ett värdigt mottagande. Särskilt i detta läge, när EU:s politik syftar till att hindra människor på flykt från att söka skydd i Europa, är det viktigt att de nordiska länderna börjar samarbeta.

Vänsterpartiet menar att Sverige bör verka för att stärka mottagandet av människor på flykt i Norden avseende både möjligheterna att få skydd och förutsättningarna för att etableras och inkluderas i samhället. Vi anser också att samarbetet kring familjeåterföreningar bör stärkas genom samordning mellan de nordiska ländernas ambassader utanför Norden.

Sverige bör verka för ökat samarbete mellan de nordiska länderna i syfte att stärka rätten till asyl och familjeåterförening. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4.2 Ett starkt och pålitligt bistånd

Det finns tillräckligt med resurser för att utrota fattigdomen och ge alla människor ett värdigt liv. I stället för en rättvis fördelning hamnar merparten av världens resurser fortfarande i den rika delen av världen och hos den rikaste delen av befolkningen. Vår värld är orättvis därför att det finns de som tjänar på orättvisorna.

Regeringens och Sverigedemokraternas politik innebär ett paradigmskifte i en lång tradition av svensk biståndspolitik. Att man övergett det etablerade enprocentsmålet är förkastligt. De nordiska länderna har goda möjligheter att bedriva ett effektivt och långsiktigt bistånd och bör i stället vara en motvikt till de neddragningar och den

urholkning av internationellt bistånd som nu pågår. Trumpadministrationens katastrofala hantering av amerikanskt bistånd får omfattande konsekvenser över hela världen. Men det går också att se en förändring inom EU där en allt större del av biståndet går till frågor som är viktiga av interna skäl i EU.

Biståndsplattformen Concord konstaterar att av de tre EU-länder som ensamma nådde upp till målet om 0,7 procent 2024, var två av dem nordiska länder; Sverige och Danmark. Med regeringens nuvarande budgetram kommer Sverige dessvärre att ligga under gränsen år 2028.

Sverige bör agera för att de nordiska länderna hittar en gemensam strategi för att möta attackerna mot neddragningar i biståndet och stödet till jämställdhet, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) samt till hbtqi-rörelsen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige bör driva på för att de nordiska länderna ska avsätta 1 procent av BNI i bistånd. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Samers rättigheter

En tydligt gränsöverskridande fråga är den om samers rättigheter. Enligt folkrätten har urfolk särskilda rättigheter utöver de rättigheter som följer av ställningen som nationell minoritet. Det handlar om rätt till självbestämmande och rätt till de landområden de traditionellt bebor. Sápmi sträcker sig över Ryssland, Finland, Norge och Sverige. Samerna fanns i Sápmi långt innan nationsgränserna upprättades. Svenska statens behandling av samerna och samiska frågor är dessvärre en mörk historia. Från det att den svenska majoritetsbefolkningen började befolka och bruka marken i de inre delarna av Norrland, i strid med den s.k. Lappkodicillen från 1751 som reglerade den gränsöverskridande renskötseln och gav samerna rätt att fritt röra sig över gränsen, försvårades samernas möjligheter att använda marken för renbete, jakt och fiske. Samer har också använts för tvångsarbete och de har tvångsförflyttats. Samers villkor och rättigheter är en fråga för fler länder och det är viktigt att Sverige arbetar för att säkra urfolkrätten i hela Norden.

I Nordiska rådet står de nordiska vänsterpartierna enade om att prioritera den samiska frågan. Bland annat har Nordisk grön vänster lagt förslag för att garantera att samiska barns språkliga rättigheter och behov möts. Nordisk grön vänster har också lyft

frågan om att de samiska rättigheterna ska respekteras när utbyggnaden av energiproduktion pågår.

5.1 Nordisk samekonvention

År 2011 inleddes förhandlingar om en nordisk samekonvention. Förslaget till konvention togs fram av en expertgrupp och remissbehandlades sedan i Sverige, Norge och Finland. Förhandlingarna avslutades i januari 2017, men konventionen har ännu inte antagits. Konventionen är tänkt som en nordisk tillämpning av ILO 169 och är det första regionala urfolksinstrumentet i sitt slag. Konventionen skapar inga nya rättigheter men ska garantera de rättigheter samerna redan har. Den anger vissa minimirättigheter som staterna kan vidareutveckla och ger verktyg för en förbättrad dialog mellan stat, myndigheter och det samiska folket. Vidare är konventionen tänkt att skapa goda förutsättningar för ett förstärkt samiskt inflytande och delaktighet. Konventionen får inte försvaga befintliga rättigheter i något av länderna.

Vänsterpartiet hoppas att en nordisk konvention som Sametinget står bakom snart kan vara på plats och leda till förbättringar avseende samers ställning i Sverige och i Norden, men vi anser inte att en nordisk konvention ändrar behovet av att även ratificera ILO 169. Läs mer i vår motion *En politik för urfolket samer* (mot. 2025/26:2787).

6 Jämställdhet

Norden har länge legat i framkant när det gäller jämställdhet. Trots det är våld mot kvinnor ett problem i alla nordiska länder. I Sverige varierade antalet kvinnor och flickor som föll offer för dödligt våld i en parrelation mellan 10 och 23 dödsfall 2017–2024 enligt Brottsförebyggande rådet (Brå). Enligt Norges centrum för studier av våld och traumatisk stress (NKVTS) 2023 uppger en av tio kvinnor att de har utsatts för allvarligt fysiskt våld av en partner. Enligt Europeiska jämställdhetsinstitutet (EIGE) och rapporten *EU gender based violence survey: Key results* är våldet mot kvinnor i Finland det högsta i EU.

Att jämföra den här typen av statistik mellan länder är inte helt lätt eftersom det finns olika lagar och regelverk och polis och andra myndigheter arbetar på olika sätt. Man kan också ana att det finns skillnader både i vad som rapporteras och i synen på vad som faktiskt är våld. Men det står utan tvivel att mäns våld mot kvinnor är ett

samhällsproblem som måste bekämpas på alla nivåer. Det finns goda möjligheter för de nordiska länderna att samarbeta med varandra för att kunna minska våldet mot kvinnor. Det handlar bl.a. om att säkerställa att man följer de internationella åtagandena och att dela med sig av erfarenheter. Därför har Nordisk grön vänster lagt fram förslag för att inleda ett projekt med mål att bryta våldet. Mäns våld mot kvinnor är inte bara ett brott mot en enskild kvinna, utan det undergräver utvecklingen av jämställdhet och demokrati i samhället som helhet. Vi måste göra våra länder tryggare för hälften av befolkningen.

6.1 Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Rätten till sin egen kropp är ständigt angelägen, även i Sverige och i vårt direkta närområde. När nationalistiska och högerpopulistiska krafter vinner mark utmanas rätten till den egna sexualiteten och identiteten. Det märks även här i Europa och i Norden. Exempelvis märks det i hur transpersoners rättigheter ifrågasätts, hur rätten till abort ibland blossar upp och i hur rätten till trygga rum för hbtqi-personer utmanas. De nordiska länderna har goda möjligheter att samarbeta kring att stärka hbtqi-personers rättigheter både i Norden och i våra grannländer. Det kan t.ex. handla om att Sverige och andra nordiska länder bör ställa upp och garantera abort för kvinnor från Polen och andra länder där rätten saknas eller begränsas.

Sverige bör utreda hur subventionerade aborter för utländska kvinnor ska kunna erbjudas inom ramen för utländska kvinnors aborträtt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Se våra motioner *Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter i världen* (mot. 2020/21:170), *Jämställdhet och bistånd* (mot. 2024/25:870) och *Hbtqi-frågor i världen* (mot. 2022/23:53) för vidare läsning.

7 Folkrätten under attack

Folkrätten är det internationella regelverk som handlar om hur stater ska agera gentemot varandra. Den bygger på respekt för FN-stadgan, rätten till territoriell integritet och förbud mot våldsanvändning. Folkrätten inkluderar bl.a. mänskliga rättigheter och humanitär rätt, men också ansvarsutkrävande för brott som folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Folkrätten är en grundbult för en fredlig värld. Det är en garanti för att stormakter inte ska kunna roffa åt sig vad de vill ha och för att krigsförbrytare ska ställas inför rätta. En förutsättning är starka internationella

institutioner och att det internationella samfundet upprätthåller folkrätten i alla lägen. Dessvärre pågår en mycket allvarlig utveckling i motsatt riktning. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina, omvärldens flathet inför Israels folkmord i Gaza och Kinas arbete för att urholka centrala begrepp är tre skilda exempel som alla innebär angrepp mot folkrätten.

Utan folkrätten byggs en ordning där fred byggs genom styrka. Det ger i praktiken stormakterna global kontroll. USA:s president Trumps val att byta namn på det amerikanska försvarsdepartementet till Krigsdepartementet är en tydlig signalpolitisk handling helt i linje med den amerikanska idén om avskräckning. Men militär styrka och avskräckning ger en bräcklig fred. Och fred, trygghet och stabilitet innebär mer än avsaknad av krig.

Det ligger ett stort ansvar på det internationella samfundet att försvara folkrätt och grundläggande mänskliga rättigheter. De nordiska länderna måste stå upp för folkrätten oavsett vem som bryter mot den. Den svenska regeringen gör det direkt motsatta och handlar med krigsmateriel med Israel mitt under pågående folkmord i Gaza. Läs mer i vår motion Säkerhetspolitik för en fredligare värld (mot. 2025/26:2368).

Det är ytterst viktigt för de nordiska länderna att agera i enlighet med Internationella domstolen (ICJ) och Internationella brottmålsdomstolen (ICC) för att försvara den internationella rätten och därigenom domstolens legitimitet och ställning. De nordiska länderna bör agera för att vi inte försvagar internationella institutioner genom att ha dubbla måttstockar gällande vem vi anser ska ställas inför rätta för brott mot internationell rätt och mänskliga rättigheter. Ifall vi inte agerar konsekvent i dessa frågor kommer det även att försvaga Nordens trovärdighet som länder där vi entydigt står upp för demokrati, rättsstatens principer och mänskliga rättigheter, och därför har de nordiska vänsterpartierna lagt fram förslag om att de nordiska länderna ska arbeta för att stärka de internationella domstolarna ICC och ICJ och att alla de nordiska länderna ska erkänna Palestina.

Vänsterpartiet menar att Sverige ska driva på för att de nordiska länderna står upp för alla länders rätt till självständighet, mot ockupation och folkmord. Israels ockupation av Palestina måste fördömas, liksom Marockos ockupation av Västsahara. Sverige bör arbeta för att de nordiska länderna ska erkänna Palestina och Västsahara som självständiga stater. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Sverige bör verka för att de nordiska länderna gemensamt arbetar för att förhindra att nordiska företag investerar i verksamheter på ockuperad mark oavsett land. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Håkan Svenneling (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Tony Haddou (V)

Gudrun Nordborg (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Jessica Wetterling (V)